Saxån-Braåns vattenvårdskommitté

Handläggare
Ekolog
Olle Nordell

YTTRANDE 1(6)

M_OVERV/sxremsam.doc
Beteckning

Datum
1998-08-26

Miljödepartementet
Regeringskansliet
103 33 Stockholm

Slutbetänkande av utredningen om avrinningsområden - miljösamverkan i vattenvården, SOU 1997:155

Det har kommit en remiss från Miljödepartementet till Saxån-Braåns vattenvårdskommitté rörande miljösamverkan i vattenvården. Kommittén har tidigare yttrat sig över ett delbetänkande "En ny vattenadministration - vatten är livet SOU 1997:99".

Yttrande

Saxån-Braåns vattenvårdskommitté är i princip positiv till att system inrättas som underlättar samverkan mellan olika aktörer för att uppnå miljöförbättringar i vattendragen. Samverkansgrupper kan vara en effektiv metod att överföra kunskap till aktörer som utnyttjar och/eller belastar vattendragen med föroreningar. Detta underlättar förståelsen hos aktörerna för behovet av att minska belastningen på vattendragen och genomföra vattenvårdande åtgärder.

Saxån-Braåns vattenvårdskommitté vill dock understyrka vikten av att arbetet med miljösamverkangrupper understöds och regleras av tydliga lagar och ekonomiska styrmedel.

Det är Saxån-Braåns vattenvårdskommittés uppfattning att det största hindret för en effektiv vattenvård inte är den administrativa strukturen utan brist på en bra lagstiftning och resurser till åtgärder. Arbetet med att inrätta nya principer för hur det vattenvårdande arbetet skall bedrivas kan innebära att pågående arbete tappar fart.

Vidare vill kommittén framhålla vikten av att åtgärder för att begränsa den diffusa belastningen, särskilt från jordbruksmark, tilldelas resurser.

Postadress	Kontorsadress	Telefon:	Telefax	Postgironummer
261 80 Landskrona	Stadshuset Drottninggatan 7	0418-79849	0418-79403	12345-5

e-post olle.nordell@mf.landskrona.se
e-post kansli: envir.admin@mf.landskrona.se

Saxån-Braåns vattenvårdskommitté delar utredningens slutsats att det finns en mängd olika frågor kvar att lösa och att förslaget till en ny vattenadministration behöver utredas vidare.

Motivering

Saxån-Braåns vattenvårdskommitté har tidigare motsatt sig att en ny vattenadministration inrättas på ett sådant sätt som skisseras i delbetänkandet SOU 1977:99. Kommitténs skepsis och negativa inställning till förslaget grundar sig på bl a följande:

1. De största problemen med att driva ett framgångsrikt och kostnadseffektivt vattenvårdsarbete är inte den administrativa strukturen utan avsaknaden av styrmedel och resurser.
2. Storleken på avrinningsdistrikten är för stora för att myndigheten skall kunna upprätthålla en god kontakt med regionala, kommunala och lokala aktörer.
3. Konsekvenserna av förslaget är svåra att överblicka eftersom de olika aktörernas framtida roller och befogenheter inte framgår tydligt.
4. Länsstyrelser som ej får den nya myndigheten (och därmed även mister ansvar för kalkning, miljöövervakning och eventuellt lantbruksfrågor) torde få svårigheter att bibehålla helhetssynen på miljöfrågorna. Detta torde vidare innebära att arbetet med miljöproblemen i det aktuella länet försvåras.
5. Delbetänkandets stora antal särskilda yttranden antyder att förslaget har brister.
6. Införandet av ett nytt administrativt system kan medföra att kompetens går förlorad och fungerande samarbete skadas vilket medför att pågående vattenvårdande arbete tappar fart.

Det är Saxån-Braåns vattenvårdskommittés erfarenhet att samverkan mellan olika aktörer underlättas om det finns tydliga regler och/eller ekonomiska styrmedel som styr aktörernas förehavanden mot ett miljövänligt agerande. Detta har även omvittnas av många vattenvårdande organisationer att viljan att upphöra med utsläpp eller vidta miljövårdande åtgärder ökar betydligt när det blir straffsanktionerat att förorena eller det medför ekonomiska och/eller PR-mässiga fördelar att vidta vattenvårdande åtgärder. Metoden att genom långa sammanträden och tjat frammana reducering i utsläpp och genomförande av vattenvårdande åtgärder är en långsam, ineffektiv och därmed resurskrävande metod.

Bakgrund

Utredningen beskriver hur några pågående vattenvårdsprojekt och miljösamverkan inom vattenvården går till. Projekten som nämns är, LRS:s arbetsmodell för samverkan mellan lantbrukare (upp till 25-30 st) inom minde avrinningsområden, Humlebäcksprojektet, Näsumprojektet,

Kävlingeå-projektet, Höjeå-projektet, Gullmaren, Mässaingsboån-Brunsjön, Nyköpingsån/Örsbacken, Genevadsåstudien och Emån.

Vidare behandlar slutbetänkandet begreppet "miljösamverkan", beskriver hur vattenvårdsförbund arbetar och fungerar samt hur samverkan genom förrättning bedrivs. Betänkandet behandlar vidare EU:s miljöstöd och ett förslag till avgifter för utsläpp i och utnyttjande av vatten kan konstrueras. Utredningen ger även några internationella utblickar.

Göran Nyström
Ordförande

Högni Hansson
sekreterare

Utredningen sammanfattas enligt nedan:

"I delbetänkandet En ny vattenadministration - Vatten är livet lämnades principiella förslag på hur en avrinningsområdesvis vattenadministration kan utformas. Detta betänkande bygger vidare på de idéer som presenterades i delbetänkandet.

Vad är miljösamverkan?
Miljösamverkan är ett begrepp som används på en mängd initiativ och arbetsformer. Det saknas emellertid en enhetlig definition.
Miljösamverkan kan definieras på följande sätt:

- Samverkan förutsätter flera inblandade aktörer varav i vart fall någon inte är myndighet eller kommun.
- Deltagande i en samverkansgrupp bör normalt vara ett frivilligt åtagande.
- Samverkansgruppen kan i samråd med den avrinningsvisa administrationen ta fram en lokal åtgärdsplan för att uppnå ett av en myndighet fastställt mål.
- En kunskapsdel bör finnas med som ett led i samverkan.
- Inom ramen för en samverkansgrupp bör man kunna få dispens från generella föreskrifter antingen inom det egna företaget eller genom byte av åtgärder mellan företag.
- Samverkansgruppen eller en behörig myndighet bör ha möjlighet att ansöka om resurser och att besluta om omfördelning av resurser inom samverkansområdet.
- samverkansgruppen skall redovisa sitt gemensamma arbete på visst sätt.
- Det kan finnas behov av externa samordnare inom större geografiska områden än samverkansområdena.

De vattenvårdande organisationerna
I dag finns ett stort antal vattenvårdande organisationer. Sammansättningen av organisationerna och inriktningen på arbetet varierar. I organisationerna finns kunskaper och erfarenheter som måste tas till vara i det fortsatta arbetet med vattenfrågorna. En avrinningsområdesbaserad övergripande organisation skulle tveklöst göra det lättare att ta till dessa kunskaper och erfarenheter.

Vattenvårdsförbunden bör delta mer aktivt i kommunernas planeringsarbete. Detta kan ske genom att de görs till obligatoriska remissinstanser. För att detta skall få något genomslag i den kommunala planeringsprocessen krävs dock att kommunerna tar till sig de erfarenheter och kunskaper som förbunden kan bidra med.

Det krävs en formaliserad regional planeringsprocess med återverkan på den kommunala planeringsprocessen för att fullt ut kunna ta till vara de kunskaper och erfarenheter som vattenvårdsförbunden besitter.

Lagen om vattenförbund kan vara ett effektivt verktyg i arbetet med miljöförbättrande åtgärder inom vattenområdet. Genom en utvidgning av lagens kompetensområde kan den anpassas till dagens verklighet och problem. Lagen bör kunna tillämpas även beträffande vattenkvalitetsförbättrande åtgärder.

Miljösamverkan

En mängd olika vattenvårdande samverkansprojekt har startats i landet. Genom att testa olika samverkansformer och arbetsmetoder kan man tillgodogöra sig kunskaper och erfarenheter. Det är inte möjligt att föreslå någon enhetlig modell för samverkan.

På flera håll i landet arbetar man med att dra i gång olika försöksprojekt rörande vattenfrågor. Jag har deltagit i diskussionerna kring vissa projekt och även valt att bidra med pengar till några av dem. Projekten är intressanta ur olika synvinklar och kommer att bidra med kunskaper inom en mängd olika områden. Miljösamverkan kan fylla en funktion på flera olika nivåer. Avrinningsmyndigheterna bör samråda med olika aktörer och organisationer i arbetet med att beskriva områdena och att ta fram distriktsvisa åtgärdsplaner. På andra nivåer kan syftet med samverkan variera allt efter de lokala förutsättningarna och behoven. Samverkan bör som huvudregel vara frivillig och stimuleras fram i de fall den kan leda till positiva resultat för miljön. Det bör vara möjligt att lämna över förvaltningsuppgifter såsom planering och fördelning av medel till olika samverkansgrupper. Om uppgifter lämnas över bör det bara göras till organisationer som uppfyller vissa krav och som bildats genom förrättning. I vissa fall kan det vara befogat att tvinga in motsträviga aktörer i en sådan samverkansorganisation.

EU:s miljöstöd och miljösamverkan

Miljöstödet till jordbruket bör utformas så det är möjligt för samverkansgrupper och kommuner att söka stöd för åtgärder på enskilda fastigheter.

Avgifter på vattenanvändning

En avgift på utsläpp av förorenat vatten bör införas för alla källor av betydelse. En motsvarande avgift på uttag av vatten för användning, inklusive uttag av vatten för bevattningsändamål, bör tas ut. Slutligen bör en avgift införas för nyttjande av vatten för kraftframställning.

Avgiften bör till en del tas ut enligt en generell fördelningsnyckel för hela landet. Denna del av avgiften skall tillföras statskassan i syfte att finansiera statens ökade kostnader för en ny vattenadministration samt en generell ambitionshöjning i arbetet med vattenanknutna frågor. Till en andra del bör avgiften beräknas och tas ut distriktsvis. Denna del av avgiften skall helt återföras inom distriktet i syfte att stödja och i viss mån fullt ut finansiera vattenförbättrande åtgärder som annars inte skulle kunna komma till stånd.

Fortsatt arbete

Utredningens två betänkanden är av principkaraktär och det finns en mängd olika frågor kvar att lösa. Remissvaren på delbetänkandet pekar på det nödvändiga att driva arbetet med en avrinningsområdesvis administration vidare.

Staten bör kunna dra nytta av erfarenheterna i flera av de projekt som drivs eller som kommer att startas. Det är därför rimligt att staten är med och finansierar projekten. För att kunna använda de resultat som kommer ut ur de olika projekten måste någon form av samlad uppföljning och resultatvärdering finnas.

Det fortsatta arbetet med en avrinningsområdesvis administration och uppföljning av projekten bör anförtros en kommitté eller delegation. Denna bör vara parlamentariskt sammansatt och få arbeta under en tillräckligt lång tid för att kunna lämna förslag på hur man bör genomföra ett kommande ramdirektiv för vatten."